

LECTIO DIVINA

SEGÉDANYAG

a szentmise evangéliumi szakaszához

Lk 6, 27-38

Évközi 7. vasárnap („C” év)

Szeressétek ellenségeiteket!

PÉCSI EGYHÁZMEGYE

„REMÉNYT ÉS JÖVŐT ADOK NEKTEK”
(JEREMIÁS 29,11)

+ EVANGÉLIUM Szent Lukács könyvéből

Szeressétek ellenségeiteket!

Jézus a hegyi beszédben így szólt tanítványaihoz:

„Nektek, akik hallgattok engem, ezt mondom: Szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót azokkal, akik gyűlölnek titeket. Azokra, akik átkoznak titeket, mondjatok áldást, és imádkozzatok rágalmozóitokért. Ha arcul üt valaki, tartsd oda a másik arcodat is. Annak, aki elveszi köntösöd, add oda a ruhádat is. Mindenkinek, aki kér tőled, adj, és aki elviszi, ami a tied, attól ne kérd vissza. Úgy bánjatok az emberekkel, ahogy szeretnétek, hogy veletek is bánjanak.

Mert ha csak azokat szeretitek, akik titeket is szeretnek, milyen jutalmat várhattok érte Istentől? Hisz a bűnösök is szeretik azokat, akik őket szeretik. Ha csak azokkal tesztek jót, akik veletek is jót tesznek, milyen jutalmat érdemeltek? Hisz ezt a bűnösök is megteszik. Ha csak a visszafizetés reményében adtok kölcsönt, milyen hálára számíthattok? A bűnösök is kölcsönöznek a bűnösöknek, hogy ugyanannyit kapjanak vissza.

Szeressétek inkább ellenségeiteket: tegyetek jót, adjatok kölcsön, és semmi viszonzást ne várjatok. Így nagy jutalomban részesültök, és fiaitok lesztek a Magasságbelinek, hisz ő is jószágos a hálátlanok és a gonoszok iránt. Legyetek tehát irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas. Ne mondjatok ítéletet senki fölött, s akkor fölöttetek sem ítélnének. Ne ítéljetek el senkit, s akkor titeket sem ítélnék el. Bocsássatok meg, és nektek is megbocsátanak. Adjatok, és akkor ti is kaptok. Jó, tömött, megrázott és túlcsonduló mértékkel mérnek öletekbe. Mert amilyen mértékkel ti mértétek, olyannal mérnek majd nektek is.”

1. LECTIO – OLVASÁS

1.1. GÖRÖG SZÖVEG SZÓ SZERINTI FORDÍTÁSA

²⁷ Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς,

De nektek, akik hallgattok, mondom: szeressétek az ellenségeiteket, cselekedjete jól azokkal, akik gyűlölnék titeket.

²⁸ εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, προσεύχεσθε περὶ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς.

Áldjátok azokat, akik titeket átkoznak, imádkozzatok azokért, akik titeket fenyegetnek.

²⁹ τῷ τύποντί σε ἐπὶ τὴν σιαγὸνα παρέχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσης.

Annak, aki arcul üt téged, tartsd oda a másikat is, és attól, aki elveszi köpenyed, ne tagadd meg az ingedet.

³⁰ παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει.

Mindannak, aki kér téged, adj, és, aki elveszi azt, ami a tied, attól ne kérd vissza.

³¹ καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.

És ahogy akarjátok, hogy cselekedjenek veletek az emberek, cselekedjete velük hasonlóképpen.

³² Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν.

És ha azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, ugyan miféle kegyelmek (jutalmatok) van? Ugyanis a bűnösök is szeretik azokat, akik szeretik őket.

³³ καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῇτε τοὺς ἀγαθοποιῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν.

És ugyanis ha azokkal cselekszetek jól, akik jól cselekszenek veletek, ugyan miféle kegyelmek (jutalmatok) van? A bűnösök is ugyanazt teszik.

³⁴ καὶ ἐὰν δανίσσητε παρ’ ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα.

És ha azoknak adtok kölcsönt, akiktől reméletek, hogy megkapjátok, ugyan miféle kegyelmek (jutalmatok) van? Bűnösök is adnak kölcsönt bűnösöknek, hogy ugyanazt az összeget visszakapják.

³⁵ πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανίζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ Ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστὸς ἐστὶν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς.

Ámde szeressétek ellenségeiteket és cselekedjetejót és adjatok kölcsönt, semmit sem remélve vissza: és sok lesz a jutalmatok, és a Magasságos fiai lesztek, mert ő jóságos a hálátlanok és a gonoszok iránt.

³⁶ γίνεσθε οἰκτίρμονες καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρων ἐστίν

Legyetek irgalmasak, ahogy Atyátok is irgalmas.

³⁷ Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε

És ne ítéljetej, és nem ítéltettek meg: és ne ítéljetej el, és nem ítéltettek el. Bocsássatok meg, és nektej is meg fognak bocsátani.

³⁸ δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν πεπιεσμένον σεσαλευμένον ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· ὃ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

Adjatok, és nektej is fog adatni: jól megnyomott, megrázott, nagyon bőven megtetézett mértéket fognak adni az öletekbe: ugyanis amilyen mértékkel mérték, olyannal fog mérettetni viszonzásul nektej is.

1.2. NOVA VULGATA ÉS MAGYAR FORDÍTÁSOK

NOVA VULGATA

Szent István Társulat fordítása

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

²⁷ SED VOBIS DICO, QUI AUDITIS: DILIGITE INIMICOS VESTROS, BENE FACITE HIS, QUI VOS ODERUNT;

²⁷ **Nektej, akik hallgattok, ezt mondom: Szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót gyűlölőitekkel.**

²⁷ Nektej viszont, akik hallgattok engem, azt mondom: Szeressétek ellenségeiteket! Tegyetek jót azokkal, akik gyűlölnek titeket.

²⁷ **Nektej, hallgatóimnak, azonban azt mondom: szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót haragosaitokkal,**

²⁷ *De néktej mondom, kik engem hallgattok: Szeressétek ellenségeiteket, jól tegyetek azokkal, a kik titeket gyűlölnek,*

²⁷ Nektej azonban, akik hallgattok engem, ezt mondom: szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót azokkal, akik gyűlölnek titeket;

²⁸ BENEDICITE MALE DICENTIBUS VOBIS, ORATE PRO CALUMNIANTIBUS VOS.

²⁸ **Azokra, akik átkoznak benneteket, mondjatok áldást, és imádkozzatok rágalmazóitekért.**

²⁸ Áldjátok azokat, akik átkoznak benneteket, és imádkozzatok azokért, akik gyaláznak titeket.

²⁸ ***áldjátok átkozóitokat és imádkozzatok rágalmazóitekért.***

²⁸ *Áldjátok azokat, a kik titeket átkoznak, és imádkozzatok azokért, a kik titeket háborgatnak.*

²⁸ áldjátok azokat, akik átkoznak benneteket, és imádkozzatok azokért, akik gyaláznak titeket!

²⁹ EI, QUI TE PERCUTIT IN MAXILLAM, PRAEBE ET ALTERAM; ET AB EO, QUI AUFERT TIBI VESTIMENTUM, ETIAM TUNICAM NOLI PROHIBERE.

²⁹ **Ha arcul üt valaki, tartsd neki oda a másik arcodat is. Annak, aki elveszi köntösöd, add oda a ruhádat is.**

²⁹ Annak, aki arcul üt téged, tartsd oda a másikat is; és attól, aki a köntösöd elveszi, ne tagadd meg az ingedet sem.

²⁹ ***Ha megütik arcod jobb felét, fordítsd oda a balt is. Ha elveszik a köpenyed, add oda a köntösöd is.***

²⁹ *A ki egyik arcodat megüti, fordítsd neki a másikat is; és attól, a ki felső ruhádat elveszi, ne vond meg alsó ruhádat se.*

²⁹ Aki arcul üt, annak tartsd oda a másik arcodat is; és aki elveszi köpenyed, hadd vigye az ingedet is!

³⁰ OMNI PETENTI TE TRIBUE; ET AB EO, QUI AUFERT, QUAE TUA SUNT, NE REPETAS.

³⁰ **Mindenkinek, aki kér tőled, adj, és aki elviszi, ami a tied, attól ne kérd vissza.**

³⁰ Adj mindenkinek, aki kér tőled; és ha valaki elveszi, ami a tiéd, vissza ne kérd.

³⁰ ***Ha kérnek tőled, adj, és ha elveszik ami a tiéd, ne követeld vissza.***

³⁰ *Mindennek pedig, a ki tőled kér, adj; és attól, a ki elveszi a tiédet, ne kérd vissza.*

³⁰ Mindenkinek, aki kér tőled, adj; és attól, aki elveszi, ami a tiéd, ne követeld vissza!

³¹ ET PROUT VULTIS, UT FACIANT VOBIS HOMINES, FACITE ILLIS SIMILITER.

³¹ **Úgy bánjatok az emberekkel, ahogy akarjátok, hogy veletek is bánjanak.**

³¹ Amint akarjátok, hogy cselekedjenek veletek az emberek, ti is hasonlóképpen cselekedjete velük.

³¹ ***Úgy bánjatok az emberekkel, ahogyan akarjátok, hogy veletek bánjanak.***

³¹ *És a mint akarjátok, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is akképen cselekedjete azokkal.*

³¹ Amint szeretnétek, hogy veletek bánjanak az emberek, ti is úgy bánjatok velük!

³² ET SI DILIGITIS EOS, QUI VOS DILIGUNT, QUAE VOBIS EST GRATIA? NAM ET PECCATORES DILIGENTES SE DILIGUNT.

³² **Mert ha csak azokat szeretitek, akik benneteket is szeretnek, milyen hálát várhattok érte? Hisz a bűnösök is szeretik azokat, akik őket szeretik.**

³² Ha azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, milyen jutalmat érdemeltek? Hiszen a bűnösök is szeretik azokat, akik őket szeretik.

³² ***Ha azokat szeretitek csak, akik titeket szeretnek, micsoda jutalmat érdemeltek? Hiszen a bűnösök is szeretik azokat, akik őket szeretik.***

³² *Mert ha csak azokat szeretitek, a kik titeket szeretnek, mi jutalmatok van? Hiszen a bűnösök is szeretik azokat, a kik őket szeretik.*

³² Ha azokat szeretitek, akik szeretnek titeket, mi az érdemetek? Hiszen a bűnösök is szeretik azokat, akik őket szeretik.

³³ ET SI BENE FECERITIS HIS, QUI VOBIS BENE FACIUNT, QUAE VOBIS EST GRATIA? SI QUIDEM ET PECCATORES IDEM FACIUNT.

³³ **Mert ha azokkal tesztek jót, akik veletek is jót tesznek, milyen hálára számíthattok? Hisz így a bűnösök is tesznek jót.**

³³ *És ha azokkal tesztek jót, akik veletek jót tesznek, milyen jutalmat érdemeltek? Hisz ezt a bűnösök is megteszik.*

³³ ***És ha csak jótevőitekkel tesztek jót, micsoda jutalmat érdemeltek? Ezt a bűnösök is megteszik.***

³³ *És ha csak azokkal tesztek jól, a kik veletek jól tesznek, mi jutalmatok van? Hiszen a bűnösök is ugyanazt cselekszik.*

³³ *És ha azokkal tesztek jót, akik veletek jót tesznek, mi az érdemetek? Hiszen a bűnösök is ugyanezt teszik.*

³⁴ ET SI MUTUUM DEDERITIS HIS, A QUIBUS SPERATIS RECIPERE, QUAE VOBIS GRATIA EST? NAM ET PECCATORES PECCATORIBUS FENERANTUR, UT RECIPIANT AEQUALIA.

³⁴ **Ha csak a visszafizetés reményében adtok kölcsönt, milyen hálát várhattok érte? A bűnösök is kölcsönöznek a bűnösöknek, hogy ugyanazt visszakapják.**

³⁴ És ha azoknak adtok kölcsön, akiktől reméletek, hogy visszakapjátok, milyen jutalmat érdemeltek? Hiszen a bűnösök is kölcsönöznek a bűnösöknek, hogy ugyanannyit kapjanak vissza.

³⁴ ***És ha azoknak adtok kölcsönt, akiktől visszafizetést reméltek, micsoda jutalmat érdemeltek? Hiszen a bűnösök is kölcsönöznek bűnösöknek, hogy ugyanannyit kapjanak vissza.***

³⁴ *És ha csak azoknak adtok kölcsönt, a kiktől reménylitek, hogy visszakapjátok, mi jutalmatok van? Hiszen a bűnösök is adnak kölcsönt a bűnösöknek, hogy ugyanannyit kapjanak vissza.*

³⁴ És ha azoknak adtok kölcsönt, akiktől reméletek, hogy visszakapjátok, mi az érdemetek? Bűnösök is adnak kölcsönt bűnösöknek, hogy visszakapják azt, ami jár.

³⁵ VERUMTAMEN DILIGITE INIMICOS VESTROS ET BENE FACITE ET MUTUUM DATE NIHIL DESPERANTES; ET ERIT MERCES VESTRA MULTA, ET ERITIS FILII ALTISSIMI, QUIA IPSE BENIGNUS EST SUPER INGRATOS ET MALOS.

³⁵ **Szeressétek inkább ellenségeiteket: tegyetek jót, adjatok kölcsön, és semmi viszonzást ne várjatok. Így nagy jutalomban részesültök, a Magasságosnak lesztek a fiai, hisz ő is jó a hálátlanokhoz és a gonoszokhoz.**

³⁵ Szeressétek tehát ellenségeiteket! Tegyetek jót és kölcsönözzetek, semmit vissza nem várva; így nagy lesz a ti jutalmatok, és a Magasságbeli fiai lesztek, mert ő jóságos a hálátlanokhoz és gonoszokhoz is.

³⁵ ***Szeressétek inkább ellenségeiteket! Tegyetek jót és kölcsönözzetek, anélkül hogy valamit is visszavárnátok. Akkor nagy lesz jutalmatok s a Magasságbeli fiai lesztek, mert ő jóságos a hálátlanok és gonoszok iránt.***

³⁵ *Hanem szeressétek ellenségeiteket, és jól tegyetek, és adjatok kölcsönt, semmit érte nem várván; és a ti jutalmatok sok lesz, és ama magasságos Istennek fiai lesztek: mert ő jóltévő a háladatlanokkal és gonoszokkal.*

³⁵ Ti azonban szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót, és adjatok kölcsön, semmit sem várva érte! Nagy lesz akkor jutalmatok, és a Magasságos fiai lesztek, mert ő jóságos a hálátlanok és gonoszok iránt.

³⁶ ESTOTE MISERICORDES, SICUT ET PATER VESTER MISERICORS EST.

³⁶ **Legyetek hát irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas.**

³⁶ Legyetek tehát irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas!

³⁶ ***Legyetek tehát irgalmasok, amint a ti Atyátok is irgalmas.***

³⁶ *Legyetek azért irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas.*

³⁶ Legyetek irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas!

³⁷ ET NOLITE IUDICARE ET NON IUDICABIMINI; ET NOLITE CONDEMNARE ET NON CONDEMNABIMINI. DIMITTITE ET DIMITTEMINI;

³⁷ **Ne mondjatok ítéletet senki fölött, s akkor fölöttetek sem ítélnének. Ne ítéljetek el senkit, s akkor benneteket sem ítélnék el. Bocsássatok meg, és nektek is megbocsátanak.**

³⁷ Ne ítélezzetek, és titeket sem fognak elítélni! Ne ítéljetek el senkit, és benneteket sem fognak elmarasztalni! Bocsássatok meg, és bocsánatot fogtok nyerni!

³⁷ ***Ne ítéljetek, hogy meg ne ítéljenek. El ne ítéljetek senkit, hogy titeket se ítéljenek el. Bocsássatok meg és nektek is megbocsátanak.***

³⁷ *Ne ítéljetek és nem ítéltettek; ne kárhoztassatok és nem kárhoztattok; megbocsássatok, néktek is megbocsáttatik;*

³⁷ Ne bíráskodjatok, és nem lesz bíráskodás fölöttetek! Ne ítéljetek el senkit, és titeket sem ítélnék el! Bocsássatok meg, és nektek is megbocsátanak!

³⁸ DATE, ET DABITUR VOBIS: MENSURAM BONAM, CONFERTAM, COAGITATAM, SUPEREFFLUENTEM DABUNT IN SINUM VESTRUM; EADEM QUIPPE MENSURA, QUA MENSU FUEBITIS, REMETIETUR VOBIS”.

³⁸ **Adjatok, és akkor ti is kaptok. Jó, tömött, megrázott és túlcsorduló mértékkel mérnek öletekbe. Mert amilyen mértékkel ti mértek, olyannal mérnek majd nektek is.”**

³⁸ Adjatok, és adnak majd nektek is: jó és tömött, megrázott és túláradó mértékkel adnak majd az öletekbe! Mert amilyen mértékkel mértek, olyannal fognak visszamérni nektek!«

³⁸ ***Adjatok és adnak majd nektek is: jó, tömött, megrázott és túlcsorduló mértékkel mérnek öletekbe. Amilyen mértékkel mértek, olyannal fognak visszamérni nektek is.”***

³⁸ *Adjatok, néktek is adatik; jó mértéket, megnyomottat és megrázottat, színig teltet adnak a ti öletekbe. Mert azzal a mértékkel mérnek néktek, a melylyel ti mértek.*

³⁸ Adjatok, és adnak nektek! Bőséges, megtömött és túlcsorduló mértékkel adnak majd öletekbe. Mert amilyen mértékkel ti mértek, olyan mértékkel mérnek majd nektek.

1.3. BEHATÁROLÁS

A síksági beszédben a boldogság- és a jajmondások után (Lk 6,20-26) a szeretet parancsának konkrét megvalósítását írja le Lukács (Lk 6,27-36).

1.4. SZÓ SZERINTI ÜZENET

Az evangélista hangsúlyozza, hogy

– Isten a magasságos Isten, aki más, mint az ember.

- Isten a mi Atyánk és a mi Urunk is, akinek a lényegéből fakad az, hogy mindig irgalmas. Isten „nem tud” tehát nem irgalmasnak lenni. Az ember iránti irgalma különösen a bajba jutottal való együttérzésében, a megbocsátásában és a nagylelkű jóságában fejeződik ki.
- Jézus arra hív, hogy tanítványai is legyenek nagylelkűek, irgalmasak. Ez nem balgaságot jelent, hanem azt a szilárd meggyőződést, hogy az erőszakot csak a szeretet konkrét, szelíd erejével lehet legyőzni (vö. Róm 12,20-21).
- A szeretet nem érzés csupán, hanem döntés a másik mellett, a jó akarása és a jó konkrét megtétele a másik ember felé.
- Az irgalom s a szeretet gesztusainak gyakorlása által a tanítvány egyre szorosabb és mélyebb kapcsolatba kerül az irgalmas és jóságos Atyával.

1.5. KULCSSZAVAK RÖVID ELEMZÉSE

Υψίστου (*hüpszisztú*): magasságos, legfőbb, legmagasabb (Lk 6,35)

Ez a felsőfokú melléknév mindig Istenre vonatkozik az Újszövetségben: Isten nagyságát, hatalmát, fenségét és dicsőségét írja körül (pl. Mt 21,9; Mk 5,7; Mk 11,10; ApCsel 19,38; Zsid 7,1). Tehát Isten nevét helyettesíti. Lukács gyakran használja ezt a szót egyes szám birtokos esetben, amellyel Istennek és valaki(k)nek a szoros kapcsolatára utal: Jézus a Magasságos Fia (Lk 1,32; Lk 8,28), a Szentlélek a Magasságos ereje (Lk 1,35), Keresztelő János a Magasságos prófétája (Lk 1,76), a tanítványok a Magasságos fiai (Lk 6,35), Pál és missziós társai a Magasságos (rab)szolgái (ApCsel 16,17). Ennek tükrében tehát a tanítvány, ha szeretet, ha szeretettel fordul- a jézusi tanítás szerint- az ellenség felé, akkor egyre inkább Isten fiává válik, egyre mélyebb kapcsolatba kerül az Atyával. Vagyis bizonyos értelemben az ember Isten-gyermekségének a „fokmérője”, hogy mennyire szeret.

χρηστός (*chrésztoosz*): jóságos, kedves (Lk 6,35)

Ez a szó többek között az Újszövetségben Jézus kedves igájára (Mt 11,30), Isten jóságára utal (Lk 6,35; Róm 2,4; 1Pét 2,3), amely arra hív, hogy az ember is legyen jóságos (Róm 2,4; Ef 4,32). Isten a legfőbb jó, ezért a tanítvány is törekedjék jónak lenni. Vagyis az, aki a jó forrásával, azaz Istennel egységben van, tud igazán jóságos lenni, jót cselekedni.

οἰκτιρμων (*ojktirmón*): irgalmas, szánakozó (Lk 6,36)

Ez a kifejezés (melléknévi igenév) háromszor fordul elő csupán az Újszövetségben: kétszer egyes számban: Istennel kapcsolatban, aki a mi Atyánk (Lk 6,36), illetve az Úr (Jak 5,11), egyszer pedig többes számban, ami az emberekre vonatkozik (Lk 6,36). Vagyis ez azt jelenti, hogy Isten az ő lényegéből fakadóan irgalmas: az ő Atya, illetve Úr mivoltja elsősorban az ő irgalmasságában mutatkozik meg. Ő olyan Atya és Úr, aki a nyomorúságban és a bajban lévők láttán „zsigereiben” igen megrendül (vö. Jak 5,11), megszanja őket, s tevékenyen segít nekik. Ebben Isten hatalma és szabadsága is megmutatkozik (Róm 9,15). Tehát az Úr az irgalmasság forrása, akihez hasonlónak kell

válnia Krisztus minden tanítványának, konkrétan azáltal is, hogy irgalommal fordul a másik ember, még az ellenség felé is (Lk 6,36). Aki irgalmas, azon keresztül visszacsillan Isten irgalmasságának a sugara.

1.6. KONTEXTUÁLIS – KÁNONI PÁRHUZAMOK

Párhuzamok Lukács evangéliumán belül

Lk 1,71 megmentett minket ellenségeinktől és gyűlölőink kezétől

Lk 12,33 Adjátok el, amitek van, adjátok oda a rászorulóknak. Készítsetek magatoknak kimeríthetetlen erszényt, elfogyhatatlan kincset a mennyben, ahol nem fér hozzá tolvaj, és nem rágja szét a moly.

Lk 14,12-14 Ekkor a házigazdához fordult: „Amikor ebédet vagy vacsorát adsz, ne hívd meg barátaidat, sem testvéreidet, sem rokonaidat, sem jómódú szomszédaidat, nehogy visszahívjanak és viszonzózzák neked. Ha vendégséget rendezel, hívd meg a szegényeket, bénákat, sántákat, vakokat. S boldog leszel, mert nem tudják neked viszonzni. De az igazak feltámadásakor megkapod jutalmadat.

Szinoptikus és jánosi párhuzamok

Mt 5,39-47 Én pedig azt mondom nektek, ne álljatok ellent a gonosznak. Aki megüti a jobb arcodat, annak tartsd oda a másikat is! Aki perbe fog, hogy elvegye a ruhádat, annak add oda a köntösödet is! S ha valaki egy mérföldnyire kényszerít, menj vele kétannyira! Aki kér, annak adj, s attól, aki kölcsönt akar tőled, ne tagadd meg! Hallottátok a parancsot: Szeresd felebarátodat, és gyűlöld ellenségedet. Én pedig azt mondom nektek: szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok üldözőitekért! Így lesztek fiaai mennyei Atyátoknak, aki fölkelte napját jókra is, gonoszokra is, esőt ad igazaknak is, bűnösöknek is. Ha csupán azokat szeretitek, akik szeretnek benneteket, mi lesz a jutalmatok? Nem így tesznek a vámosok is? S ha nem köszöntitek, csak barátaitokat, mi különöset tesztek? Nem így tesznek a pogányok is?

Mt 5,48 Legyetek hát tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes!

Mt 7,1-5 Ne ítélezzetek, hogy fölöttetek se ítélezzenek! Amilyen ítélettel ti ítéleztetek, olyannal fognak majd fölöttetek is ítélezni. Amilyen mértékkel mérték, olyannal fognak majd nektek is visszamérni. Miért látod meg a szálkát embertársad szemében, amikor a magadéban a gerendát sem veszed észre? Hogy mondhatod embertársadnak, hogy hadd vegyem ki a szemedből a szálkát, amikor a magad szemében gerenda van? Képmutató! Előbb vedd ki a gerendát a saját szemedből, s akkor hozzáláthatsz ahhoz, hogy kivedd a szálkát embertársad szeméből!

Mt 7,12 Amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük! Ez a törvény és a próféták.

Mk 4,24 Azután így szólt: „Figyeljete arra, amit hallotok! Amilyen mértékkel mérték, olyannal mérnek majd nektek is, sőt adnak is hozzá.”

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Kiv 34,6-7 Az Úr elvonult előtte és ezt mondta: „Jahve, Jahve, irgalmas és könyörülő Isten, hosszantűrő, gazdag kegyelemben és hűségben. Kegyelmét megtartja ezrek számára, megbocsátja a vétket, a hibát, a bűnt, de nem hagyja egészen büntetés nélkül, hanem az atyák vétkét számon kéri fiaiktól és unokáiktól harmad és negyedízig.”

Lev 25,35 Ha veled élő testvéred nyomorba jut és nincs biztosítva a megélhetése nálad, akkor segítsd úgy, mint az idegent és a vendéget, s maradjon veled.

Tób 4,15 Amit magadnak nem szeretnél, azt másnak se tedd. Ne igyál annyi bort, hogy részeg légy tőle, ne kísérjen életutadon az iszákosság.

Zsolt 25,8 Megbocsát az Úr és hűséges, megmutatja az utat a bűnösnek.

Zsolt 86,5 Hiszen te jóságos és elnéző vagy, Uram, és csupa irgalom azokhoz, akik hozzád kiáltanak.

Bölcs 15,1 Istenünk, jóságos vagy és hűséges; türelemmel és irgalommal kormányozod a mindenséget.

Sir 4,10-11 Az árvákhoz olyan légy, mintha apjuk volnál, s mintha férjük volnál, légy olyan az özvegyekhez. Így leszel a Magasságbeli fia, és ő jobban fog szeretni tégedet, mint tulajdon anyád. A bölcsesség jóra neveli fiait, s aki keresi, azt mind fölemeli.

Róm 12,14-21 Áldjátok üldözőiteket, áldjátok, s ne átkozzátok. Azokkal, akik örülnek, örüljetek, s a sírókkal sírjatok. Éljetek egyetértésben. Ne legyetek fennhéjázók, hanem alkalmazkodjatok az egyszerű emberekhez. Ne legyetek magatokkal eltelve. Rosszért rosszal senkinek ne fizessetek. Törekedjetez arra, ami jó minden ember szemében. Amennyire rajtatok áll, éljetez mindenkivel békességben. Ne szolgáltatassatok magatoknak igazságot, szerettem, hanem hagyjatok teret az Isten haragjának, hiszen írva van: „Enyém a bosszú, én majd megfizetek” – mondja az Úr. Sőt, ha ellenséged éhez, adj neki enni, ha szomjaz, adj neki inni. Ha ezt teszed, izzó parazsat raksz a fejére. Ne engedd, hogy legyőzzön a rossz, inkább te győzd le a rosszat jóval.

Róm 14,10 Miért ítéled el tehát testvéredet vagy miért nézed le embertársadat? Hiszen mindnyájan Isten ítélőszéke elé jutunk.

1Kor 6,7 Már az is kifogásolható, hogy pereskedtek egymással. Miért nem viselitek el inkább az igazságtalanságot? Miért nem tűritek el inkább a károsodást?

1Pt 2,19 Mert érdemet szere, aki Istenre való tekintettel türelmesen elviseli a fájdalmat, még ha igazságtalanul szenved is el.

1Pt 3,9 Ne fizessetek a rosszért rosszal, se a szidalomért szidalommal. Mondjatok inkább áldást, mert arra kaptatok meghívást, hogy az áldás legyen az örökségetek.

2. MEDITATIO – ELMÉLKEDÉS

2.1. PATRISZTIKUS NÉZŐPONT

Aranyszájú Szent János: Mindent Istentől kaptunk, ha valamit „enyémnek” vagy „tiédnek” nevezünk, úgy azok csak csupán szavak: hiszen ha egy házat a sajátodnak hívsz, úgy olyas valamit mondasz, ami híján van a valóságnak, mert a levegő, a talaj és a cement a Teremtőhöz tartoznak, akkor is, ha te vagy az, aki azt a házat építette. És az embernek kétsége lehet afelől is, hogy annak (a háznak) a használata egyáltalán a te kezeidben nyugszik-e: nem csak a halál miatt, hanem a dolgok folyása miatt is. A lelked sem a tulajdonod, tehát mennyire minősül akkor az (anyagi) birtoklás a sajátodnak? Isten viszont azt akarja, hogy az tartozzék hozzád, ami rád lett bízva a testvéreid iránt. Ha te ezt mások számára adod oda, akkor az valóban hozzád tartozik; ha ezt te ellenben azért bocsájtod mások számára, hogy sütkérezz benne, akkor az, amit magadénak mondasz, már idegen tulajdonná lett. A gazdagság utáni baljóslatú sóvárgás miatt civódnak egymással az emberek a bírák előtt; ezzel szemben Krisztus azt mondja: Ha valaki tőled elveszi azt, ami a tied, attól ne kérd vissza.

Ő nem azt mondja, hogy: viseld el alázatosan annak a támadását, aki igazságtalanságot követ el ellened, hanem: Cselekedj okosan és készítsd fel magadat arra, hogy eltúrd azt, amit tenni akarnak veled, győzd le önteltségét okosságod mértékével, azért hogy ez által tiszteletet kapjon kimagasló türelmed által, és tevékenységét abbahagyja. Ha azonban valaki azt mondja: Hogyan lehetséges ez? Akkor tekints fel Istenre, aki emberré lett és oly sok mindent eltúrt érted – fogod-e még kérdeni akkor, és fogsz-e kételkedni abban, hogyan lehetséges szolgatársad rosszával szemben a megbocsátást gyakorolni?

2.2. TANÍTÓHIVATALI NÉZŐPONT

2.2.1. KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

210. Miután Izrael vétkezett és elfordult Istenétől, hogy az aranyborjút imádjá, Isten hallgat Mózes közbenjáró könyörgésére, és vállalja, hogy együtt vonul hűtlen népével. Így mutatja meg szeretetét. Amikor Mózes azt kéri, hogy láthassa az ő dicsőségét, Isten így válaszol neki: „Egész jószágomat megmutatom neked, és kimondom előtted a JHVH nevet” (Kiv 33,18–19). És az Úr elvonult Mózes előtt és mondotta: „JHVH, JHVH, az irgalom és a könyörület Istene, késedelmes a haragra, gazdag a kegyelemben és hűségben” (Kiv 34,6). És Mózes megtudta, hogy az Úr megbocsátó Isten.

211. Az „Én vagyok” vagy „Ő van” istennév kifejezi Isten hűségét. Az emberi bűnben rejlő hűtlenség és a megszolgált büntetés ellenére Isten megőrzi „irgalmasságát ezredízigen” (Kiv 34,7). Isten kinyilatkoztatja, hogy „ő gazdag az irgalmában” (Ef 2,4), és oly messzire megy, hogy saját Fiát adja oda. Jézus föláldozza az életét, hogy megszabadítson minket a bűntől, s így kinyilatkoztatja, hogy Ő maga is viseli az isteni nevet: „Amikor majd a magasba emelik az Emberfiát, akkor majd megtudjátok, hogy »Én vagyok«,” (Jn 8,28).

1825. Krisztus irántunk való szeretetből halt meg, amikor még „ellenségek” (Róm 5,10) voltunk. Az Úr megköveteli tőlünk, hogy úgy szeressük, mint Ő, ellenségeinket is, hogy a legtávolabbinak is felebarátja legyünk; hogy mint Őt szeressük a kicsinyeket és a szegényeket.

Szent Pál apostol felülmúlhatatlan leírást adott a szeretetről: „A szeretet türelmes, a szeretet jóságos, a szeretet nem féltékeny, nem kérkedik, nem is kevély. Nem tapintatlan, nem keresi a maga javát, nem gerjed haragra, a rosszat nem rója fel. Nem örül a gonoszságnak, örömet az igazság győzelmében leli. Mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel.” (1Kor 13,4–7)

1935. Az emberek közötti egyenlőség lényegileg a személyi méltóságukra és a belőle fakadó jogokra támaszkodik:

„A személy alapvető jogaiban a diszkrimináció minden – nem, faj, bőrszín, társadalmi helyzet, nyelv vagy vallás alapú – társadalmi vagy kulturális formáját le kell győzni és meg kell szüntetni mint Isten tervével ellentétes dolgot.”

1968. Az evangéliumi Törvény beteljesíti a Törvény parancsolatait. Az Úr beszéde nem oldja föl és nem fokozza le a régi Törvény erkölcsi előírásait, hanem előhossa rejtett erőiket és új igényeket fakaszt belőlük: kinyilatkoztatja teljes isteni és emberi igazságukat. Nem ad hozzá új, külső parancsolatokat, hanem a cselekedetek gyökerét újítja meg, a szívet, ahol az ember választ tiszta és tisztátalan között, ahol a hit, a remény, a szeretet és velük a többi erény formálódik. Így az evangélium a mennyei Atya tökéletességének követésével tökéletesíti a Törvényt, isteni nagylelkűséggel megbocsátva az ellenségeknek és imádkozva az üldözőkért.

2303. A szándékos gyűlölet ellenkezik a szeretettel. A felebarát gyűlölete bűn, amikor az ember megfontoltan rosszat kíván neki. A felebarát súlyos gyűlölete bűn, amikor megfontoltan súlyos rosszat kíván neki. „Én pedig azt mondom nektek, szeressétek ellenségeiteket és imádkozzatok üldözőitekért. Így lesztek fiai mennyei Atyátoknak...” (Mt 5,44–45)

2647. A közbenjárás másokért előterjesztett kérés. Nem ismer határokat, és az ellenségekre is kiterjed.

2842. Ez a „miképpen (=miként)” nemcsak itt fordul elő Jézus tanításában: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes” (Mt 5,48). „Legyetek irgalmasok, miként a ti Atyátok is irgalmas” (Lk 6,36). „Új parancsot adok nektek, szeressétek egymást, miként én szerettelek titeket” (Jn 13,34). Az Úr parancsának megtartása lehetetlen, ha az isteni példa kívülről történő utánzásáról van szó. Itt azonban a mi Istenünk szentségében, irgalmasságában és szeretetében eleven és a „szív mélyéből” fakadó részesedésről van szó. Egyedül a Lélek, akiből „élünk” (Gal 5,25), tud minket olyan érzületűekké tenni, mint amilyen Jézus Krisztusban volt. Így lehetővé válik a megbocsátás egysége, „megbocsátván egymásnak, miként Isten is megbocsátott nekünk Krisztusban” (Ef 4,32).

2843. Így megelevenednek az Úr szavai a megbocsátásról, arról a szeretetről, mely mindvégig szeret. Az irgalmatlan szolga példabeszéde, mely megkoronázza az Úr tanítását az egyházi közösségről, e szavakkal végződik: „Ugyanígy tesz mennyei Atyám veletek, ha mindegyiktek meg nem bocsát teljes szívéből a testvérének”. Ugyanis itt, a „szív mélyében”

köttetik meg és oldatik föl minden. Nem áll hatalmunkban a bántást többé nem érezni és elfelejteni; de a szív, amely följánlja magát a Szentléleknek, a sebet együttérzéssé alakítja át, és megtisztítja az emlékezetet azáltal, hogy a bántást közbenjárássá változtatja.

2844. A keresztény ima elmegy az ellenségeknek való megbocsátásig. Mesteréhez hasonlóvá téve átalakítja a tanítványt. A megbocsátás a keresztény imádság egyik csúcspontja; az imádság ajándékát csak az isteni részvéthez hasonló szívbe lehet befogadni. A megbocsátás azt is tanúsítja, hogy a szeretet a mi világunkban erősebb, mint a bűn. A tegnapi és a mai vértanúk ezt a tanúságot teszik Jézus mellett. A megbocsátás az Isten gyermekeinek Atyjukkal és az embereknek egymással való kiengesztelődésének alapvető föltétele.

2845. E lényegileg isteni megbocsátásnak nincs sem határa, sem mértéke. Amikor „bántásokról” van szó (Lk 11,4 szerint „bűnökről”, Mt 6,12 szerint „adósságokról”), valójában valamennyien adósok vagyunk: „Ne tartozzatok senkinek semmivel, csak azzal, hogy egymást szeressétek” (Róm 13,8). A Szentháromság közössége a forrása és mértéke minden kapcsolat igazságának. Az imádságban, elsősorban az Eucharishtiában válik ez életté.

„Isten nem fogadja el az ellenségeskedő emberek áldozatát, és elküldi őket az oltártól, hogy előbb béküljenek ki testvérükkel, hogy utána békülékeny kéréseik Istennél is békét találjanak. Isten előtt a legnagyobb áldozat a békén és testvéri egyetértésünk, és az Atya, a Fiú és a Szentlélek egységéből egyesült nép.”

359. „Az ember misztériuma csak a megtestesült Ige misztériumában ragyog föl igazán”:

„A boldog Apostol ma két emberről mondta, hogy az emberi nem kezdetét jelentik, tudniillik Ádámról és Krisztusról. (...) Az első Ádám, mondja, élőlénné lett, az utolsó Ádám éltető lélekké. Azt az első ezt az utolsó teremtetete, és ő adta neki a lelket, hogy élővé váljon. (...) Ez az utolsó Ádám az, aki megformálásakor az elsőnek a maga képét adta. Ebből következett, hogy magára vette annak alakját és nevét, hogy el ne vesszen az, akit a saját képmására alkotott. Első Ádám – utolsó Ádám: az elsőnek volt kezdete, az utolsónak nincs vége, mert ez az utolsó valójában az első. Mondja is: »Én vagyok az első és az utolsó«.

504. Jézus azért fogantatott a Szentlélektől Szűz Mária méhében, mert ő az új Ádám, aki megnyitja az új teremtetést: „Az első ember a földből való, földi; a második ember a mennyből való” (1Kor 15,47). Krisztus emberségét fogantatásától kezdve betölti a Szentlélek, mert Isten „nem szűkmarkúan adja (neki) a Lelket” (Jn 3,34). Az „Ő teljességéből” – mely teljesség a megváltott emberiség Fejének sajátja – „merítettünk mindnyájan kegyelmet kegyelemre halmozva” (Jn 1,16).

2.2.2. PÁPAI GONDOLATOK

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA EVANGELIUM VITAE KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

41. A „ne ölj” parancsolatot, melyet magában foglal és elmélyít a felebaráti szeretet pozitív parancsa, teljes érvényességében megerősíti az Úr Jézus. A gazdag ifjúnak, aki kérdezi tőle: „Mester, mi jót kell tennem, hogy örök életem legyen?”, úgy válaszol: „Ha be akarsz menni az életre, tartsd meg a parancsolatokat. És elsőként idézi a „ne ölj”-t. A Hegyi Beszédben Jézus a tanítványaitól az írástudókét és a farizeusokét *förlélmúló igazságot* kíván az élet tekintetében is: „Hallottátok, hogy mondatott a régieknek: Ne ölj. Aki öl, állítsák törvényszék elé. Én pedig azt mondom nektek: Már azt is állítsák törvényszék elé, aki haragszik testvérére.”

Jézus szavaival és tetteivel tovább magyarázza az élet sérthetlenségére vonatkozó parancsolat pozitív követelményeit. Ezek már az Ószövetségben jelen voltak, ahol a törvények biztosítani és oltalmazni akarták a gyenge és fenyegetett életet: a jövevényt, az özvegyet, az árvát, a beteget, a szegényt s általában a még meg nem született életet. Jézussal ezek a pozitív követelmények új erőt és lendületet kaptak, s teljes terjedelmükben és mélységükben mutatkoznak meg: a *testvér* életének gondozásától (testvéren értve a családtagot, a nép tagját és az Izrael földjén élő jövevényt) az *idegennel* való törődésen át egészen az *ellenség* szeretetéig.

Az idegen már nem idegen annak, akinek – az irgalmas szamaritánus példabeszédének tanítása szerint – minden szükségét szenvedőt a *felebarátjának kell tekintenie* egészen addig, hogy felelősséget vállal az életéért. Az ellenség sem ellenség többé annak, akinek szeretnie kell őt és „jót kell vele tennie”, azáltal, hogy ingyen és készségesen segítségére siet szükségében. Ennek a szeretetnek a csúcsa az ellenségéért való imádság, mely a Gondviselő Istennel tesz hasonlónak a szeretetben:

„Én pedig azt mondom nektek, hogy szeressétek ellenségeiteket és imádkozzatok üldözőitekért. Így lesztek fiaik mennyi Atyáknak, aki fölkel napját jókra is, gonoszokra is, és esőt ad jóknak is, bűnösöknek is.”

Így Isten parancsolatának, mely az emberi életet oltalmazza, a legmélyebb szempontja az, hogy tiszteletet és szeretetet követel minden személy iránt és mindenki élete iránt. Ez az a tanítás, mellyel Pál apostol Jézus szavát visszhangozva a római keresztényekhez fordul: „A parancs: ne törj házasságot, ne ölj, ne lopj, másét ne kívánd, s ami egyéb parancs még van, mind ebben az egyben foglaltatik össze: *Szeresd felebarátodat, mint önmagadat*. A szeretet nem tesz rosszat a felebarátnak: a törvény tökéletes teljesítése a szeretet.”

FERENC PÁPA EVANGELII GAUDIUM KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

172. Aki kísér, képes felismerni, hogy minden egyes személy helyzete olyan misztérium Isten és az ő kegyelmi élete előtt, amelyet kívülről tökéletesen senki sem ismerhet. Az evangélium azt ajánlja nekünk, hogy a személyt cselekedeteinek objektív rosszaságából kiindulva jobbjuk és segítsük növekedésében (vö. Mt 18,15'), de anélkül, hogy ítéletet mondanánk felelősségéről vagy véttségéről (vö. Mt 7,1; Lk 6,37). Mindenesetre egy igazi kísérő nem süllyed fatalizmusba vagy kislelkűségbe. Mindig arra hív, hogy a

vezetett személy meg akarjon gyógyulni, fel akarjon kelni elesettségéből, átölelni a keresztet, elhagyni mindent, újra meg újra útra kelni az evangélium hirdetésére. Annak személyes megtapasztalása, hogy hagyjuk magunkat vezetni és gyógyítani azáltal, hogy teljes őszinteséggel feltárjuk az életünket kísérők előtt, arra tanít, hogy türelmesek és megértőek legyünk másokkal. Egyben rávezet, hogy megtaláljuk a módját, hogyan lehet felébreszteni bennük a bizalmat, a nyitottságot és a növekedési készséget.

179. Az üdvözítő üzenet és a tevékeny felebaráti szeretet közötti felbonthatatlan kapcsolat megjelenik néhány szentírási szövegben, melyeket ajánlatos szem előtt tartanunk és figyelmesen átgondolnunk, hogy levonjunk belőle minden következtetést. Üzenet ez, amelyhez hozzászoktunk és szinte mechanikusan ismételtetjük, anélkül hogy megbizonyosodnánk róla: valós hatása van saját életünkben és közösségeinkben. Milyen veszélyes és káros ez a megszokás, amely távol tart a testvériség és igazságosság evangéliuma megélésnek csodálatától, vonzerejétől és lelkesedésétől! Isten szava arra tanít, hogy a testvérben a megtestesülés állandó meghosszabbítása rejlik mindannyiunk számára: „Amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek” (Mt 25,40). Amit másoknak teszünk, annak transzcendens dimenziója van: „Amilyen mértékkel mérték, olyannal fognak majd nektek is visszamérni” (Mt 7,2); és válaszol a felénk irányuló isteni irgalmasságra: „Legyetek hát irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas. Ne mondjatok ítéletet senki fölött, s akkor fölöttetek sem ítélnének. Ne ítéldetek el senkit, s akkor benneteket sem ítélnék el. Bocsássatok meg, és nektek is megbocsátanak. Adjatok, és akkor ti is kaptok. (...) Amilyen mértékkel ti mérték, olyannal mérnek majd nektek is.” (Lk 6,36-38). Amit ezek a szövegek kifejeznek, az a minden erkölcsi törvényt megalapozó két főparancs egyikeként értett „testvér felé való kilépés önmagunkból” abszolút prioritása, s a legvilágosabb jel ahhoz, hogy mérlegre tegyük a lelki növekedés útját, amelyen Isten teljességgel ingyenes ajándékozására válaszul járunk. Ezért „a szeretet szolgálata is az Egyház küldetésének alkotóeleme és lényegének mellőzhetetlen kifejeződése”. Amint az Egyház természete szerint missziós, úgy fakad elkerülhetetlenül ebből a természetből a felebarát iránti tevékeny szeretet, a megértő, segítő és támogató együttérzés.

FERENC PÁPA MISERICORDIAE VULTUS KEZDETŰ PÁPAI BULLÁJA

E Jubileumi Évet az Úr szavainak fényében szeretnénk megélni: *irgalmasok, mint az Atya*. Az evangélista idézi Jézus tanítását, aki azt mondja: „Legyetek hát irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas” (Lk 6,36.). Ez az életprogram annyira nehéz, amennyire örömmel és békességgel teljes. Jézus parancsa mindazoknak szól, akik hallják az ő hangját (vö. Lk 6,27). Ahhoz tehát, hogy képesek legyünk az irgalmasságra, először Isten szavának hallgatóivá kell válnunk. Ez azt jelenti, hogy újra fel kell fedoznunk a csend értékét, hogy elmélkedhessünk a hozzánk intézett Szórol. Ezáltal lehetővé válik számunkra Isten irgalmasságának szemlélése és életstílusként való elsajátítása.

A *zarándoklat* különleges jel a Szentévben, mert azt az utat jelképezi, amelyet minden ember végigjár az élete során. Az élet zarándoklat, az ember pedig *viator*, vagyis zarándok, aki a kívánt cél elérése érdekében egyfajta utat tesz meg. Ahhoz, hogy valaki – Rómában vagy bárhol a világon – elérkezzék a Szent Kapuhoz, erejéhez mérten végig kell járnia egy

zarándokutat. Ez a tényleges jele annak, hogy az irgalmasság is egy olyan elérendő cél, amely erőfeszítést és áldozathozatalt kíván. A zarándoklat késztesse a megtérésre: a Szent Kapun áthaladva engedjük, hogy átöleljen bennünket Isten irgalmassága, és kötelezzük magunkat az irgalmasság gyakorlására, miként az Atya is irgalmas irántunk.

Az Úr Jézus megmutatja a zarándokút szakaszait, melyen át célba lehet érni: „Ne mondjatok ítéletet senki fölött, s akkor fölöttetek sem ítélkeznek. Ne ítéljete el senkit, s akkor benneteket sem ítélnek el. Bocsássatok meg, és nektek is megbocsátanak. Adjatok, és akkor ti is kaptok. Jó, tömött, megrázott és túlsorduló mértékkel mérnek öletekbe. Mert amilyen mértékkel ti mérték, olyannal mérnek majd nektek is” (Lk 6,37-38). Elsőként ezt mondja: *Ne mondjatok ítéletet és ne ítéljete el senkit*. Ha valaki nem akar Isten ítélete alá esni, nem lehet testvére bírāja. Az ember ítélete ugyanis felszínes, az Atya ezzel ellentétben a bensőt látja. Milyen sok bajt okoznak a féltékenység és az irigység által sugallt szavak! Ha egy testvéréről távollétében rosszat mondunk, rossz fényben tüntetjük fel, akkor meggyalázzuk a becsületét és a pletyka áldozatává tesszük. Nem ítélni és el nem ítélni pozitív értelemben azt jelenti, hogy észrevesszük a jót másokban, és nem gyötörjük töredékes ítéletünkkel és feltételezett mindentudásunkkal. Mindez azonban még nem elegendő az irgalmasság kifejezésére. Jézus elvárja a megbocsátást és az ajándékozást is. A megbocsátás eszközévé kell válnunk, hiszen mi előbb nyertünk bocsánatot Istentől. Mindenki iránt nagylelkűnek kell lennünk, tudva, hogy Isten is igen nagylelkűen árasztja ránk jóságát.

A Szentév „mottója” az *irgalmasok, mint az Atya*. Az irgalmasságban kapunk bizonyosságot arra, hogyan szeret Isten. Ő teljesen, örökre, ingyenesen, viszonzásul semmit sem várva adja nekünk önmagát. Amikor hívjuk, segítségünkre siet. Milyen szép, hogy az Egyház mindennapi imája ezekkel a szavakkal kezdődik: „Istenem, jöjj segítségemre! Uram, segíts meg engem” (Zsolt 70,2). A tőle kért segítség már Isten irántunk való irgalmasságának első lépése. Ő jön elénk, hogy kiszabadítson minket a gyöngeségből, melyben élünk. Az ő segítsége abban áll, hogy elfogadtatja velünk jelenlétét és közelségét. Az ő együttérzésétől napról napra megérintve tudunk mi is együtt érzők lenni mindenki iránt.

FERENC PÁPA ÜZENETE A BÉKE 49. VILÁGNAPJÁRA

A közömbösségből az irgalmasságba: a szív megtérése

5. Amikor egy évvel ezelőtt, a Béke Világnapjára küldött üzenetemben, amelynek címe „Már nem rabszolgák, hanem testvérek vagytok” volt, felidéztem az emberi testvériség első bibliai képét, vagyis Káin és Ábel történetét (vö. Ter 4,1-16), arra próbáltam felhívni a figyelmet, hogy miképpen árulta el Káin ezt a testvériséget. Káin és Ábel testvérek, ugyanabból az anyaméhéből származnak, ugyanaz a méltóságuk és mindkettőjüket a maga képére és hasonlatosságára alkotta az Isten, mégis megszakad a teremtettségből fakadó testvériségük. „Káin nem csupán képtelen elviselni testvérét, Ábelt, hanem féltékenységeben meg is öli őt”. A testvérgyilkosság az árulásnak a formája, és az, hogy Káin elutasítja Ábel testvér voltát az első szakítás a testvérség, szolidaritás és kölcsönös tisztelet családi kapcsolatával.

Isten ekkor közbeavatkozik, hogy figyelmeztesse az embert felelősségére a felebarátja iránt, éppen úgy, ahogyan ezt Ádám és Éva, az ősszülok esetében is tette, amikor ezek megszakították a közösséget a Teremtővel. „Ekkor az Úr megkérdezte Kaint: 'Hol van a testvéred, Ábel?' Ő így válaszolt: 'Nem tudom; talán őrzője vagyok testvéremnek?' Erre ő ezt mondta: 'Mit tettél? Testvéred vére felkiált hozzám a földről'” (Ter 4,9-10).

Káin azt állítja, hogy nem tudja, mi történt testvérével, hogy nem az őrzője. Nem érzi magát felelősnek a másik életéért, a sorsáért. Úgy érzi, nincsen hozzá köze. Közömbös testvére iránt, noha közös eredet köti őket össze. Milyen szomorú ez! Mekkora testvéri, családi, emberi dráma! Ez az első megnyilvánulása a testvérek egymás iránti közömbösségének. Isten viszont nem közömbös: Ábel vérének nagy az értéke az ő szemében és számon kéri ezt Káintól. Isten tehát úgy mutatkozik meg már az emberiség történetének kezdetekor, mint olyasvalaki, akit érdekel az ember sorsa. Amikor később Izrael fiai fogságban vannak Egyiptom földjén, Isten ismét közbelép. Így szól Mózeshez: „Láttam Egyiptomban élő népem nyomorúságát és hallottam a munkafelügyelőkre vonatkozó panaszát; igen, ismerem szenvedését. Azért szálltam le, hogy kiszabadítsam az egyiptomiak hatalmából, és hogy kivezessek arról a földről egy szép, tágas országba, egy tejjel-mézzel folyó országba” (Kiv 3,7-8). Fontos megfigyelnünk az ígéket, amelyek Isten fellépését írják le: lát, hall, ismer, leszáll és megszabadít. Isten nem közömbös. Figyel és cselekszik.

Ugyanilyen módon leszállt az emberek közé Isten Fiában, Jézus Krisztusban, megtestesült és szolidárisnak mutatkozott az emberiséggel mindenben, kivéve a bűnt. Isten azonosult az emberiséggel: „ő elsőszülött a sok testvér között” (Róm 8,29). Nem elégedett meg annyival, hogy tanítsa a tömeget, hanem gondoskodott az emberekről, különösképpen, amikor azt látta, hogy éhesek (vö. Mk 6,34-44) vagy nincsen munkájuk (vö. Mt 20,3). Tekintetét nem csak az emberekre vetette, hanem a tenger halaira, az ég madaraira, a kicsiny és nagy növényekre és a fákra: magához ölelte az egész teremtett világot. Ő bizonyosan lát mindent, de nem elégszik meg ennyivel, mivel megérinti az embereket, beszél velük, cselekszik érdekükben és jót tesz azokkal, akik segítséget szenvednek. És ez sem elég: megindul és sír miattuk (vö. Jn 11,33-44). Azért tevékenykedik, hogy véget vessen a szenvedésnek, a szomorúságnak, a nyomornak és a halálnak.

Jézus azt tanítja nekünk, hogy legyünk irgalmasak, mint az Atya (vö. Lk 6,36). Az irgalmas samaritánusról szóló példabeszédében (vö. Lk 10,29-37) elénk tárja, hogy van, aki nem nyújt segítséget embertársa súlyos szükségében: „észrevette, de elment mellette” (vö. Lk 10,31.32). Ugyanakkor ezzel a példával arra szólítja fel hallgatóit, különösképpen tanítványait, hogy tanuljanak meg megállni a világ fájdalmai mellett, hogy enyhítsenek azokon, gyógyítsák mások sebeit azokkal az eszközökkel, ami rendelkezésükre áll, kezdve az idejükön, számos elfoglaltságuk közepette. A közömbösség gyakran a kibúvókat keresi: rituális előírások mögé bújik, azzal takarózik, hogy rengeteg dolga van, hivatkozik a feszülő ellentétekre, amelyek távol tartják az egyik embert a másiktól vagy az előítéletekre, amelyek meggátolnak bennünket abban, hogy közeledjünk egymáshoz.

Az irgalmasság Isten szíve. Éppen ezért azoknak a szíve is kell, hogy legyen, akik a gyermekei, és így nagy családjá tagjainak vallják magukat, s ez a nagy szív erősen dobog

ott, ahol veszélyben van az ember méltósága, vagyis istenképisége. Jézus figyelmeztet rá bennünket: a szeretet a többi ember iránt, legyen bár szó idegenekről, betegekről, foglyokról, hajléktalanokról, sőt az ellenségeinkről az a mérce, amellyel Isten megítéli cselekedeteinket. Ettől függ örök sorsunk. Nem kell tehát meglepődnünk azon, hogy Pál apostol felszólítja a római keresztényeket, hogy örvendjenek az örvendezőkkel és sírjanak a sírókkal (vö. Róm 12,15), vagy azt ajánlja a korintusi testvéreknek, hogy tartsanak gyűjtéseket a szolidaritás jegyében az Egyház szenvedő tagjai számára (vö. 1 Kor 16,2-3). Szent János pedig ezt írja:

„Hogyan marad meg Isten szeretete abban, aki – bár bőven van neki a világ javaiból –, mégis, amikor látja, hogy testvére szükséget szenved, elzárja előle a szívét?” (1 Jn 3,17; vö. Jak 2,15-16).

Ezért van, hogy „a hitelesség szempontjából döntő, hogy az Egyház és igehirdetése az irgalmasságot elsőként élje és tanúsítsa. Nyelvezetének és gesztusainak közvetítenie kell az irgalmasságot, hogy behatolhasson az emberi szívekbe, és arra indítsa őket, hogy megtalálják az Atyához visszavezető utat. Az Egyház első igazsága Krisztus szeretete. Az Egyház ennek a megbocsátó és önátadó szeretetnek a szolgálója és közvetítője az emberek között. Éppen ezért, ahol az Egyház jelen van, ott nyilvánvalóvá kell válnia az Atya irgalmasságának. Plébániáinkon, közösségeinkben, társulatainkban és mozgalmainkban – egyszóval bárhol, ahol keresztények élnek, mindenkinek rá kell találnia az irgalmasság oázisára”.

Így tehát nekünk is az a feladatunk, hogy a szeretet, az együttérzés, az irgalmasság, a szolidaritás valódi életprogramunkká, magatartásunk stílusává váljon az egymáshoz fűződő kapcsolatainkban. Ehhez a szív megtérésére van szükség, vagyis arra, hogy Isten kegyelme átalakítsa kő szívünket hús szívvé (vö. Ez 36,26), amely képes megnyílni a többi ember felé hiteles szolidaritást mutatva. Ez ugyanis sokkal több, mint „holmi szájalom és bizonytalan irgalmasság vagy felületes részvét annyi szenvedő ember iránt”. A szolidaritás „eltökélt akarat a közjó szolgálatára, állandó gondoskodás róla, azaz mindenkiről külön-külön és összességében, mert mindnyájan felelősek vagyunk egymásért”, mivel az együttérzés a testvériségből fakad.

Ha ezt értjük alatta, a szolidaritás az az erkölcsi és társadalmi magatartás, amely leginkább megfelel annak a kihívásnak, amit korunk sebei jelentenek, valamint annak a tagadhatatlan kölcsönös függésnek is, amely egyre inkább összeköti a globalizált világban az egyes ember és közössége egy meghatározott helyen zajló életét a világ összes többi férfiának és nőjének életével.

2.3. LITURGIKUS NÉZŐPONT

2.3.1. AZ EVANGÉLIUMI SZAKASZ KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI A SZENTMISE SZERTARTÁSÁNAK EGYÉB SZÖVEGEIVEL

A mai *evangélium* (Lk 6,27-38) az ellenségszeretetre biztat az Isten irgalmasságára hivatkozva. Az egész liturgia e téma köré épül.

A *kezdőének* (Zsolt 12,6) az Úr irgalmasságába vetett remény és az üdvözítő jósága feletti öröm hangján szól: „Irgalmasságodban reménykedem, Uram. Szívem ujjong üdvözítő jóságod miatt; jótéteményeiért dicsóítem az Urat.”

A *kezdő könyörgés* Isten akaratának megtételéhez kér erőt, mely ez esetben kiemelten az ellenségszeretet parancsára vonatkoztatható: „Mindenható Istenünk, segíts, hogy törvényedet mindenkor szem előtt tartsuk, akaratodat pedig szóval és tettel meg is valósítsuk.”

Az *olvasmány* (1 Sám 26,2.7-9.12-13.22-23) Dávid király példáját állítja elénk, aki az evangéliummal egybecsengve az Úrra hivatkozik ellenségének megkímélésekor.

A *válaszos zsoltár* (Zsolt 102,1-4.8.10.12-13) szép, szívhez szólóan költői szavakkal fogalmazza meg az Atya irgalmasságát, s hangsúlyozza az evangélium mondandóját: „Irgalmas a mi Urunk, Istenünk: könyörlésre hajlik szíve. (...) Megbocsátja minden vétked, meggyógyítja minden gyengeséged. (...) A pusztulástól megmenti életed, kegyelmében és irgalmában meg is koronázza. (...) Nem bűneink szerint bánik velünk, és nem gonoszágunk szerint fizet vissza nekünk. Amilyen messze van napkelettől a napnyugat, bűneinket olyan messze dobja tőlünk. Ahogyan az atya megkönyörül fiain, úgy könyörül meg az Úr az istenfélőn.”

A *szentlecke* (1Kor 15,45-49) a keresztény ember Krisztus képére való formálódásáról beszél. Ezzel is kiemeli az evangélium biztatását: nem csak az Atya, hanem a Fiú is irgalommal fordul az emberek felé, így a krisztusképiség e magatartásmód elsajátítását is jelenti.

Az *egyetemes könyörgésekben* szintén központi szerepet játszik az irgalmas szeretet. A *bevezető fohász* a Mt 5,45 párhuzamos verssel egybecsengve így fogalmaz: „Imádkozzunk, testvéreim, mennyei Atyánkhoz, aki jóságos a hálátlanok iránt is, és felkelti napját igazakra és hamisakra egyaránt!” „Hogy az önzés és az erőszak helyében a szeretet és a nagylelkűség uralkodjék a világon!” (*első könyörgés*); „Hogy a keresztények Jézus parancsa szerint ellenségeik és rágalmazóik iránt is jóakarattal legyenek!” (*második könyörgés*); „Hogy a népek a nemzeti, faji, törzsi és vallási gyűlölködés helyett a testvéri összetartozásra törekedjenek!” (*harmadik könyörgés*); „Hogy sohase nehezteljünk azokra, akik önhibájukon kívül kárt okoztak nekünk!” (*negyedik könyörgés*); „Hogy az ifjabb nemzedék ne ellenséget lásson az idősebbekben, hanem barátságosan közeledjék feléjük, és készségesen tanuljon tőlük!” (*hatodik könyörgés*). A *könyörgéseket lezáró imádság* pedig a megbocsátáshoz és a türelemhez kér segítséget: „Teremtő és Megváltó Istenünk! Te magad adsz nekünk példát a türelemre és a megbocsátásra. Segíts, hogy sohase tegyünk másnak olyat, amit magunknak sem kívánunk; sőt a rosszat is jóval viszonzzuk!”.

2.3.2. LITURGIKUS ÉNEKEK

Mondtam az Úrnak (607)

http://nepenektar.hu/idoszak/evkozi_ido/liturgia/207/gr/742/mondtam-az-urnak-ego-dixi-domine

GITÁROS ÉNEKEK

Isten gyöngédség, irgalom

<https://www.youtube.com/watch?v=XfLXuW3aMqw>

2.4. PEDAGÓGIAI NÉZŐPONT

2.4.1. EVANGÉLIUM TÉMÁJÁT FELDOLGOZÓ IRODALMI MŰVEK

Schvalm Rózsa: Szeresd ellenségedet

Mily nehéz szeretni azt,
ki durván, sáros lábbal,
mélyen lelkedbe tapos,
s kárörvend fájdalmadon.

Arcán Júdási mosoly,
szíve szándéka gonosz.
Gonoszsága törbe csal,
hamis az ajándéka.

Némán túrsz, mint áldozat,
nem fizetsz rosszért rosszal,
de ki ádáz ellenség,
oly nehéz szeretni azt.

Krisztusi példa segít, kik
keresztre feszítik,
azokért imádkozik, vére
értük ontatik...

Ha szívedben Ő lakik, már
képes vagy szeretni, ki
ellened vétkezik,
s tudsz érte imádkozni.

Szabolcska Mihály: Krisztus keresztjén

Krisztus keresztjén
Az van felírva,
Hogy az igazság
Nem vész a sírba!
Örvendjen, akit
Bántalom ér;
Ha lelke tiszta,
Szíve fehér!

Krisztus keresztjén
Az van felírva,
Hogy a szeretet
Nem vész a sírba!
Mind e világ bár
Életedre les;
Csak te bocsáss meg,
Csak te szeress!...

Csak te bocsáss meg
A gyűlölőknek,
S oszd szét a szíved
A szenvedőknek!
– Megmozdult a kő
Sírja felett...
Örökkévaló
A szeretet!

Túrmezei Erzsébet: Mindig csak adni

Az öreg kút csendesen adja
Vizét... így telik minden napja.
Áldott élet ez! – fontolgatom.
Csak adni, adni minden napon!

Ilyen kúttá kellene lennem!
Csak adni teljes életemben!
Csak adni? Terhet is jelenthet.
Jó kút, nem érzed ezt a terhet?

Belenézek... tükre rám ragyog:
„Hiszen a forrás nem én vagyok,
Árad belém! Csak továbbadom
Tisztán, vidáman és szabadon.”

Hadd éljek ilyen kút életet!
Osszak áldást és szeretetet!
Nem az enyém. Krisztustól kapom
Egyszerűen továbbadhatom.

2.5. KÉRDÉSEK AZ EVANGÉLIUMHOZ

- El tudom-e engedni a bosszút, mikor megbántanak?
- Hogyan akarom konkrétan szeretni azokat, akiket valamilyen oknál fogva nehezebb szeretnem?

3. ORATIO – IMÁDSÁG

A szentmise első könyörgése

Mindenható Istenünk, segíts, hogy törvényedet mindenkor szem előtt tartsuk, akaratodat pedig szóval és tettel meg is valósítsuk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

Imádság

Mennyei Atyám, minden irgalom és jóság forrása, Jézus nevében kérlek, küldd el a szeretet Lelkét, hogy növekedni tudjak konkrét cselekedetek által is az irgalom és a kedvesség gesztusaiban! Ámen.

4. CONTEMPLATIO – SZEMLÉLŐDÉS

Szeressétek ellenségeiteket! (Lk 6,27-38)

(Forrás: Nyúlné Révfalvi Ildikó)

5. CONDIVISIO – MEGOSZTÁS

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- A szeretettel, szelídséggel való odafordulás az embertársamhoz mindig gyümölcsöt hoz.
- „Jó az Isten, ezért jónak lenni jó!” (Nemeshegyi Péter jezsuita atya mondása)

6. ACTIO – TETTEKRE VÁLTÁS

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- Merjek túlcorduló mértékkel mérni a körülöttem lévők számára.
- Legyek nagylelkű!

IMPRESSZUM

A *Lectio divina segédanyagok*, amiknek felépítése a *lectio divina* módszer felosztását követi, segítik az evangéliumi szakasz imádságos elmélyítését.

Lectio divina segédanyag, Évközi 7. vasárnap („C” év)

Borítófotó © Nyúlne Révfalvi Ildikó

A Biblia szövegének fordításait a következő forrásokból vettük át:

- liturgikus szöveg: igenaptar.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 18.)
- a görög szöveget az SBLGNT (utolsó letöltés 2020. május 11.)
- latin fordítás: Vatikán online archívuma (utolsó letöltés 2020. május 14.)
- további magyar fordítások: szentiras.hu (utolsó letöltés 2020. május 12.)

Aranyszájú Szent János gondolatait a Catena Aurea német nyelvű kiadvány alapján Asztalos Livia fordította.

Katolikus Egyház Katekizmusa: archiv.katolikus.hu/kek (utolsó letöltés 2020. május 15.)

Pápai gondolatok: regi.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 14.)

Schvalm Rózsa: Szeresd ellenségedet – <https://keresztienversek.wordpress.com/tag/szeretet/>

Szabolcska Mihály: Krisztus keresztyén – <https://keresztienversek.wordpress.com/tag/szeretet/>

Túrmezei Erzsébet: Mindig csak adni – <https://keresztienversek.wordpress.com/tag/szeretet/>

A *Lectio divina segédanyag* összeállításában a *lectio divina* munkacsoport működött közre, melynek vezetője Nyúl Viktor, egykori és jelenlegi tagjai pedig: Asztalos Gábor Tamás, Asztalos Livia, Csonka Laura, Endrédi Melinda, Geiszelhardt Sára, Görföl Tibor, Grász-Szily Boglárka, Haász Rebeka Anna, Fazekas Zsófia, Hegyi László, Járai Ferenc, Máté Mária Magdolna Teréz nővér, Mohay Réka, Molnár Dzszenifer, Nyúlne Révfalvi Ildikó, Paal Ágnes, Rácz Dávid, Rácz Édua Anna, Roszkopf Rita, Sárszegi Judit, Szabóné Nagy Katalin, Vermes Nikolett, Zimonyi Géza.

Ezen kiadvány tartalma szerzői jogi védelem alatt áll. A szerzői jogok tulajdonosai a fentebb említett esetekben az ott megjelölt jogtulajdonosok, külön meg nem jelölt esetekben a Pécsi Egyházmegye. Hitbuzgalmi és lelkipásztori célra a kiadvány anyaga szabadon felhasználható.

Kiadja a Pécsi Egyházmegye, 2022

7621 Pécs, Dóm tér 2.

E-levelezési cím: lectio.divina@pecs.egyhazmegye.hu

Honlap: lectiodivina.hu